

F 15, A. 29 Ped.-fil. seminar

Tartu ülikool

Fond 55

Nim. 2

Säilik 593

Randnests, Alastari
Akadeemilise Majandusteaduse
Seltsi Tartu ülikooli majandus-
teaduskonna üliõpilastele
koostatud ekskursioon
Kesk-Eestis 21.-23. mai 1939
155 lehte; 7 fotot

EKSKURSIION

1. T a r t u, väljasõit kell 7.30

Aruküla 7.45

Laeva

Puurmani

2. Põltsamaa saabum. 9.30

väljasõit 11.00

E T K, loss

Pilistvere

Võhma

Olustvere

Lõhavere linnus saab. 12.00

välj. 13.00

Suure-Jaani saab. 13.15

Suurejõe

Vana-Vändra saab. 14.00

välj. 15.30

Lõunavaheae g.

Tootsi saab. 16.15

välj. 16.45

briketi-tööstus

Tori saab. 17.00

välj. 17.30

Sindi 18.00

18.30

P ä r n u saab. 19.00

ööbimine

22. mail

P ä r n u väljasõit kell 9.30

Aukru

Jõõpre

Lavasaare 10.15

11.00

Jõõpre

Nurme

Pärnu-Jaagupi 12.00

12.15

Uduvere

Kärgu

Järvakandi klaasivabrik 12.45

14.15

Isokõnnu

Vahakõnnu

Järvakandi asundus

Kehtna 15.00

17.00

Lelle

Käru

T ü r i saab. 18.00

Riigi Ringhäälingu

külastamine 18.00

23. mail

T ü r i

Türi paberi- ja puupapivabriku

külastamine 09.00

väljasõit 09.30

Kabala

Võhma	10.15	
	12.45	
Majandusühisuse küllastamine	10.00	
Eksport-tapamaja küllastamine	11.00	
Olustvere		
V i l j a n d i	13.30	
	17.00	
Majandusühing	13.30	
Tikuvabrik	14.30	
<i>palava</i> Linavabrik	15.30	
Uusna		
Tänasilma		
Oiu		
Jõesuu		
Puhja		
Ulila	18.30	19.30
Elektrijaam		
T a r t u saabumine	20.00	

2

w. Randmets

21, 22, 23. mai 1939. a.

teaduslik Ekskurjõn mööda
Lõuna Eestit, 1939. aastal.

1939. a.

E. W.

30. rept.	—	3er.	
1. out.		ei.	
2. out.	1 ³⁰		
3. out.	1 ²⁰		
4. out.	1 ²⁰		
5. out.	1 ²⁰		1-13.
6. out.	1 ²⁵		14-30.
7. out.	1 ⁵⁰		31-45.
8. out.	1 ³⁰		46-62.
9. out.	1 ²⁰		63-72.
10. out.	1 ²⁰		
11. out.	1 ⁵⁰		
12. out.	1 ²⁰		73-82.
13. out.	1 ²⁰		83-110.
14. out.	2 ⁵⁰		111-120.
15. out.	1 ²⁰		121-130.
16. out.	1 ³⁰		
17. out.	1 ²⁵		131-132.

20.00
+ 4.70

24.70.

1)
H. Randmeto.

30. sept - 17. okt. 1939. MT.
18 päeva 24.20 4

1939. a. teaduslike Ekspeditsioon
mööda Lõuna-Eestit. (+ fotod.)
WR!

Ma seerord ma võtmis osa teaduslikust
ekspeditsioonist, misda igal aastal korraldatakse
majandusteaduskonna üliõpilastele, et neid
tutustada Eesti looduse- ja põllumajandusega.
Seerord oli mõneminutilise nähtud Kesk-
Eestisse, sest möödunud ^{1938.} aastal oli
kõiditud Lõuna-Eestis, ning vastavalt
kavale korraldatakse tuleval ^{1940.} aastal tutvun-
neda Põhja-Eestiga.

Uue seerordi algas Alma-Elateri-
est - suures, sarlak-punases õmmelussis.

2)

mullele rõõms meid soovis kõige paremat:
 s. t. lootis, et ta korraldab oma tõe-
 vere roogu aeg tul, ega komistatu kuhugi
 sileakõsipaule, või kraavipõhja, et meid
 kustrustada autoõnnetuse kõigi ehamu-
 garuste ja hirmudega.

Ulm eli elus ja nii me siis alga-
 sime oma tekkonda õige loetusvõrvalt.
 Kõik stmed kussis elod ekspereeritud.
 Ohus kõljas reget parfüümilõhna,
 mille eest kõlgesime tänu meie
 kannutele näitritele.

Kui hakkasime uerema mõnda
 laoralinna asfaltollutist, valitse

3) bussis tagasihordlik vaikus. Olime ju
üksteisele veel enam vähem roovad, ja
nii siis opanes võttis salaja hooju. Aludus-
gi ra muna. Ent kui olime
linna jätmed selja taha ja sõitmine
võetavate jõelude vahel, midagi kuldos
päike, tekkis äkki elevus.

Kuski ei keerinud esle akordi-
on. Etünd ta lamos nagu lumivalge
kuir ^{magija} ühe mehe jõeludel ja rõividele
silmaol elvel pööratud temale. Nagu-
delt näis lugeda muhlevat vestust.

4) Elluuskorraldus on alati teetud melko selts-
konnas, pealigi mel niisuguses, kus
ei puudu ka õnnemugu. Ja mis
lõusri mõng lahti. Kihim - rahim-
hussis tekis kahe teine tuju. Kana,
kes mõnigi, rootis mel veel väige
pealt mullida soome vales "elluistoga."
Sellele järgnes väigile tuntud ^{hümn} "Saare-
maa" ja "Vaata küdes Sõnimeri..."
Tundus, et isegi autoritad hakkasid
verema rahedammi nende melihelile
saatel, mis hojutasid euskursantidele

5) tagasihendloksuse. Pead mihkudel rosmale
 ja ²restlus ¹harkes. ~~liiskuma~~. eting selli-
 selt saites ei marga dutei, kuis kolo-
 meeti postid aina lendasdel meoda.
 Voiks elda, et du bussis ei just kui-
 lus ja lobus operett. etõms noli ja laul
 aitas peletada igavust. eting nii ei marga-
 nudki, kuis elime joudnud Põltsa-
 maale.

See on nund, nagu teada, linn.
 Üks neist Eesti väikelinnadest, millele
 ennustatakse tulevorku. Ta asetseb
 võrdlemisi tasasel maal ja näib

6) uualt raadatusa õige meeldiv. üs
kui teine hordab nalja, et mind, mil
jõuame linna, kaitugu restoraanide
peremehed nagu kuninglikud koraal enne
suurt jõdu sööki, - sest kõikide rõhmel
olevat tühjad.

kui omirikus peatub, võime väha.
Siin tume neeli selga ja siis hakkame
vaatama inegi. Oleme üksteisega juba
kodunemel. Elie seas on kervimel
esile isegi omad suused - silmapäist-
vate omadustega isirud. Elle oleme
neile kõikidele andnud isegi nimeel.

7) Kõll. Mehtas 10
~~kuigi häana~~, mille kogu seltsirond on
ühel võel ristitud "Foot six", unib
tähelepanelikult ombmist ja sõnastab
omaad arvamusel sellisel viisil, et
see paneb rõiv naerma. Kuna oleme
nünd linnas, — jõltamaaloste arves-
tarvate jalkude all, — siis meie
kaunitarid peavad mees, et nad
on kaunitarid. Sün-seal rennib
esle mõni puidri toprre ja
mõni narakene muutub kras
valgers nagu luge raal.

8) Ei tahi ju põltsa maalaiste elmis
võigutada eesti naise prestiiži. Mah,
kannatawõel on wõib-olla õigus,
kui nad naljatasid tähendawad,
et eesti mehel on pimedad. See,
ei saa salata, et
kõik välismaalased, kes küs-
tawad eestit, annawad meie naiste
kohta sellise hinnangu, et kutsu-
wad kos wõi wõik Hollywoodi
Gardens ja Dietrichs.

Kuul kõige lõhususe juures me
ei unusta ka oma reisi tõsisit

9) esmansi. Vaja ju vaadata E.T. K. veini-
vabrikut.

Sõamegi sammud ^{kohe} sinna poole.
ellus ^{kuu!} ~~siis~~ muutub õige eksas, sest
koh- kus veini, seal on kindlasti
midagi vaadata, ^{uurida,} - õige nimi eeldud.
maitsta.

E.T. K. veinivabrik asetseb vanas
mõisa viinavabrikus. Töötatakse
moodrate masinatega. Üle maa
veerib siia kerku raskusest
marju, mis rändavad pressidest,
et teha läbi jork protsetur veinis

10) muutumisest. Vabrika suurus nagu
 selliste vabrikute suurus kunagi. Kõik-
 jal marjapressid, tõned, destilati-
 onaparatuurid. Kõige rohkem huvitab
 meid aga vabrika veinikelder, kus
 meid juhtiva viku sõnade järel
 peolada olema 150.000 liitrit
 veini. Kogu kelder on täis aurustust-
 õnata varel vaate, mille juht sele-
 tab, et nende ~~veinide~~ mahuta-
 vus kõigub 600-5200 liitrit. Kõige
 suurem vaate mahutavat 5280 liitrit.

11) Küsimine, et kes vaadab on tamme-
puust. Vastatakse peatavalt, kuid lisa-
tame puude, et mitte meie tammest,
vaid Peela omast. Iluie tamm
olevat liiga oriline ja peoline, ning
ei ^{olapida} ~~rõõmavad~~ seepärast. ^{Mees} ~~elised~~ ^{hõõritud} ~~vahit-~~
vad mõhtikult vaate) ^{uurivad} ~~etserni~~
midaagi eelates. "Tots" on kõrge
agaram, sõelub siia - sinna ega
leia rahu. ^{ETK annab} ^{annab} ^{ülekaate ajaloo} ^{est}
^{reidrist,} ^{reini} ^{valmistamine} ^{est}
et olge lahked ja maitske, kuidas
mille vein nah on välja kukkumol.

12) Sellist meelitavat kodust jarku-¹⁵
mist ei lase reegi endale rask
korda ronata ja algab vemi-
martsimine. Geenesstrimoiata, et
kõik järel rahule.

Sis vaatame nel E.T. K. juu-
roole ja aiandust, millede rehta
võib tähendada, et need on
rõigiti eskuju linnud. Ma siis
sündume vaatama põltsamaa
lõssi.

Juba eemalt jätab vana

13) Kindluse müür võimusa mulje. Kui
aug on tema kallal teinud oma
töö, ~~koos~~ tundub temast rüski
hoovavat seda minevikupäevade
fluidumi, mis kannab endale
karmust, seisust ja romantikat.
Kindluse õues asetsevad kivid ja
loos, teineteise rõval. Vähe rüski
mulje jätab, kui vaadata, küüsi
ajahammus on siit lahti rangu-
kannud. Tähtmatult mõtteid
sellele, et kes ei tuleks meelgi

124) mõelda vanade losside restaureerimisele, nagu teha see soomes. Kindlasti noolans siis turistide kassu hoopis rohkem. Ka lossi keskus on tublisti lagunemal ja tahtmatult valdab nii mõndagi sinu nukker meeleolu. Võtan jalgu meie "Festale", - tema on tõhus nagu rüha. Iseäraniselt loome endal pildistada, - ja siis natu ei netama. Küllap Põltsamaa restoranipidaja ajas silmad suureks, kui nägi meid sisse astuvat. Sest südapäeval, ma

15) wõn, ei rülasta tema aentist kunagi
niipalju kundesol ronaga. Ya rullab
ka ronn teji röögis omisel olmas
ja püüdis anda püüdele mi
valu nagu enne. Sest igas meist
tellis ronakiru lõnastegi. Pual
andma tööle au, et peale kessi-
sõitu maibes see Pölsa maa teit
üpris hõsti. Etäod murtusel
rohe kustaramaks. Tist tõnos ya-
ris õnnel, et ta oli meie armsal
Eestimaa, kus teit pole mi

16) Jao pärast raaditud nagu mõne
muus rahos. 19

Kui sõmine, mis ei ole ku-
juus nagu värses juldusis, eli
lõppemel, ~~stusime jälle lussi ja~~
~~sõit läis edasi.~~ otsustasime nel kuu-
neda Põltsamaa raatamisraasuste ga.
Siin eli ra helusekavatus — ja
see huvitos rõiki. Nagu läikivad elustad
ja puunidel puhtusest läikiva nahaga
hobusel jersidel replis ingi, tundes mõnu
oma vabadusest. Siin eli näiters
riigile kuuluv sugutärv „ellekce“, mille

14) ostuhind üldi elevat 6500 krooni. 20
ellie vangutasime peard sellist auventust
aratavat summat kuuldes, mille
est võis saada juba noobel auto.
ellai mitmel tärk üldi elevat vana
mis aastat, ja ^{sis} (mes, kes andis meile
seletusi, lisas värvise ühru setu nolega,
näidates ühel juhustusel Teisilusele,
~~juude~~, et "ühru" rões on 1938. aasta
Eesti rekord vedamises. et meil oli
see range tärk saanud sellega
hokkama, et oli vedanud viie-
sajameetrisel distantril 8730 kilo.
Teisti lugu vedamist vaonis kevem, ja

18) me vaatame tänu nagu mingit
rahvusvõitlust. Tegelikult pole tema
sõjaväelised kangelaski väiksemad kui
meie juurkangelaste omad, kes on
teinud olümpiaadid medalidel.

Kuul Poltsamaal pole mitte
ükski ranged hõlused, vaid me
näeme ka Taanist toodud jalli,
kes ühelt marssal 3000 krooni.

Saame Poltsamaalt kõige pare-
mate muljetega. Eel "Teetõel" on
väga salakaval nagu, ja mõned
onvõivad teadvat, mispärest Poltsamaa

19) olevat karamud "Footole" ni meeldi-
ma, et ta ravatsevat lähemal
ajal sira tagasi tulla, et ravatada
sün ka endale selline range
hobune, või jüel, mis loots kõik
rekordid ja marsas rohkem
kui kolme kordne kivi määja.

22
Õnne sõi sündis nunnorraga. Väsi-
matu kaja nimes teji oma jüelile
"Footole" alla, ja õnneluss kuros nägü
mõni suu valjuhõaldaja liinist
välja. Ütõned lähelrud Poltsa-
niaa näitõrud khitõsõd meile

20) Jassurattidega järele ja nü mõnegi
 mehe sõda muutus rabe seemars.
 Sõit oli lõbus nagu ennegi. Oleti
 omavalikul juba päris kodune, ning
 müüd roosid, rälja tüelised
 iseloomud ja ustlus võttis aina
 hoogu. Valul serra lasti kuulda
 ka eestlaste lauluannet. Yzeji
 bussijuhht muutus nagu ensamars,
 kui kuulis oma selja taga „Kuld-
 nannarest“, või mõnd teist sellist
 laulu.

21) Maame Põltskese. eluile, unu-
 fasin mainimata, et Põltsamaal
 tegi "Tants" endale peale muu-
 ra uel nime aurobaadina. Ta
 ronis kõige kõrgema müri ~~ruum~~^{ukse}
 tippm ja balanseis seal paari
 mutjala suurusel alusel sellise
 külma huse ja eneserindlusega,
 et meie kaunita nodel alvardenel
 hõlmed jääda seisma. et ünd eli
 mõrgata, et nii mõnigi raato
 jälle hõpni teisuguse põluga.

22) Peale lühirest peatust Põlistures²⁵
läks siit jällegi edasi - Võhma
poole, et tutvumeda sealse majan-
dusühinise ja eksport-tajamajaga.

Ilm on muutunud üha ruume-
mons. Bussiaannad on päikesekün-
test tulised ja on tunda, kuidas
ka laest hõljub alla ettekuu levi.
Kuid see ei sündi võrkud me
tuju. Sellised sõidud läbi suure
Eesti, mööda haljendavatest metsa-
dest, üle küngetest ja mäenõlvakust,
saldavad endas ~~se~~ romantikat,

23) mis paraku rüüb nüüd kahel-²⁶
kümneandal ajal saajandil jama
rka vähemars. elle tunne
sõites, ruis midagi roolust ja
iideset hoovale meile vastu, ruis
wagu minge igatms juub sidelamess;

— Tahad saada edasi rka
ntem ja ntem, tahad näha
rka rhrum ja rhrum.

Sis jama Vohmass. Vasti
seisamegi roris majandusutisuse
es, mis eli meie esmargis. Etõned

24) arvavad, et ekskursandidel on 27
küll rohkem raietiste puhatused juba
õna tüdramud, ja vaata, et sul
ei lüta ust nina es rinni.
Kui sul tuleb just vastu jooksma
kõikjal, kuhu me lähme, meil
võib tulla vastu sellise lahkusega,
et sul on tunne nagu elundel
mõni ~~idama~~ külatiline hommiku-
maalt. Kui ra õin. oleme näkka-
kassa rohkem, mola me aga soovime
näha ja meil on tõesti palju

25) soove. Nagu kõik eeskujud,
kes tahavad oma väimusalve võrk-
lemisi täis kuhjata, me oleme
kõlle uudishimulikud. Postame
oma nina sisse ja sinna
ja võtame laendamisel küsimusi.
Kõige huvitab see, teist teine ja
neil, kes on sunnitud meile andma
seletusi, on ohtul vist kindlasti
väga väsimud. Elliduegi säilitab
ka "Teats" siin oma eiraha.
Tema on nagu väepoolis, kes

26) rogu enne lahingut instrumendi. ²⁹
Võrdet ja vaenusid ta liigub ühest
kohast teise, on vahel teistel ja
vahel iseendal palus.

Võhmasst sõidame edasi Olust-
vire põllutööri raatama. Mehed
on elvil. Teatakse, et seal ei
pundu ra raunod näitrikuul.
Üks kui teine rahjatses, et jõe kooja-
vüüm jästmed toorku, kuul sellest
pundust loodetarse saada üle
värre ja selge vaevurega. Mõnamegi

27) Kehale. Tõmbus on väga ilus ja
romantiline, kui nii võis eelda.
Punde vahelt paistab mõisa ja
vähe aamal peegel siie jär. Ühend
on mägatuud. Mõeldame seda
sellest, et valgetes jõlledes roquid
määravad ^{küürest} ~~laualt~~ ühest rohost teise.
Need ongi need näitrikuud, mille
vastu messuost ekskursandlud tunne-
vad nii suurt huvi. Ma ei saa
salata, et ka näitrikuute endi

sindlained ~~ja~~ ei ~~ja~~ rülmars,
 ellend näetuse vastu suurepärasele.
 Malle oleme nagu rükalised hommi-
 ku maalt. Mehed võtavad nätri-
 nud rõevangu ja siis klõpsavad
 aga fotoaparaadid.

Põlluteoresel jätab meile väga
 hea mulje, andes tunnistust selliste
 koosluste rõngest tasemest Eestis.
 Kahetsime, et me ise ei saa rahjus
 alla sinu ümbles. Fiesti, kui
 vaatad maju, parki ja põue, siis

29) pead paratamatult tunnistama, 32
et sinu elada oled tore. Veelame
Olustures hea tükk aega. Olesime
jäänud sinu kõik õhtuni, kui
kõva ei sunnits meid mitte
edasi sõitma. Icheid muutuvad
mureks. Heigi "Tõelne" nägu on
heles tohine, et kui oled ka
Tema sinu raskend oma sidame.
Kuid ta on vapper mees nagu
oli Tema nimeainegi ja ei lose

30) murel endest võitu saada.
Kui omnilus hakkab uerema
mine ma, lehvib ta võel õnnis
naeratus nagu irka, ja et tõmmata
ka teisi kaasa oma lõluse
tujuaga, ta laseb lahti vägeva
laulu. Meie teised ühineme temaga
ja nii läheb sõit edasi.

Oleme muutunud juba päris
pesuhtvõtteks reisumestiks. Me
oleme nii kodunemel oma bussiga,
et see tundub nagu olevat meie

31) ühine korter. Lõhame, et sin on
 isegi mõnus, et roolus, pehme
 mööbliga ~~pa~~ tees põlmed
 Inguji mugavam.

Paragine, mida tahame vaadata,
 on Lembitu Linnus. Kui jõuame järele,
 oleme rõõk ülevas meeleelus. Saamu-
 megi siis vaadata seda mälestist mao-
 dumel ajast, mil meie esivanemate
 saugariikus oli nii omal roolu-
 maal kui ka rõõsile austatud.
 Selligel kehti nähes valdab alati

nagu ningi juhtelis tunne. Vaim
süveldub minevikku, ja sa silmade
eest libisevad filmilindina mööda
kõik need sündmused, mis sel
ajal leidsid aset. Sa näed
oma enavamad võitlemas
ja töötamas, sa näed neid
arvestamas ja vihkamas, ning
sa tunned, et see kõik oli võimalik,
et sina võiksid seista praegu
sin ja mõelda selle kõige

53) üle järele. Jah, sa turned mind
36
ka, et sinu elumoodu on rüudlasi
nagu õigustatud, et sa oleid
nagu mingi suure ja sügava
looduseaaduse kandja, et keegi,
mis sa teed, on tähtis sulle
endale ja võib-olla veel rohkem
norte inimestele, kes sinu eest
andvad oma elu. Vaatame
vähem meelest sedit linnast,
sis aga jälle edasi.

34

Nüüd tahame minna Suure-Looni.

37

Kuigi oleme õritanud juba tükk
 teed, ei anna väsimus end veel
 sügugi tunda. Oleme väike pare-
 mas meeleolus. Kuigi häna, rüütel
 on väimusalves teravmeel seel anek-
 doode, hakkab neid puistama
 nagu räisest ja me kuulame
 huviga. Naerutirtsatused ja naljatused
 aina ristlevad olus ja me tunne-
 me endid üpris hästi.

35) Suure-Maamis vaata me Lembitu³⁸
ansammas. Glus ja maitsel-
kas teo — väärieline meie muist-
sle saangarile, kes nii oma
elu kui ka surmaga andis
kunnistust eestlaste vaprusest.
Suure-Maamist lõhub roit eden.
Outo viisib vapralt mooda ole-
dot teed, mida jäinavad põllud,
talud ja väikesed metsaturad.
Kas on vaadata välja. Etteel,
kuiis kuul hällitab kasa viljapõiel

kuis pui rimitab etse kui palu-
 valt oma ovi tee jõe ja
 kuis taevs ujuvad rezed, sulge-
 de taolised jõeved. Mah, maal
 on suel tore. Hakkad jätma
 jia, tahad unustada linna
 ülesmündatud osfaldi ja
 kōik muu, mis sellega seos.

Äkki läheb juri mulis nōs
 ja vähe hiljem seisavad ka
 rotted. Vaatame üllatunult

34) üksteisele otsa. Ellis see mis oli? 40
Jah, bus seisab. Terasmaetorist
on hing lennanud väljast ja
münd me oleme siin rask teel.
Vaata me, et juht võib maha ja
avab sinise näoga maetorivatte.
Wah, ra müe rask ruime
nõinal talle põle. Elõuimfard
nõi friimud valdab ^{hõrtus} hõim. Küsi-
vad, et kos jamaegi sira tule;
auto on ju rakis. Sellele ei

38) Teie praegu reigi vastata. Muht on
nummardunud mees ütle ja
kerab väiksel nappel ja raane.
Sis viimane ütles meile, kes me
seisame ta ümber, et erialgu
pole häda nii väga suur.
Mõned olid jalle küll mängi-
nud selle kuni vembu, et ole-
vat läinud nri, aga seda
saavad parandada. Kuul
parandamine võtvat mitmed

39) head tunnud. Ohkame rengen-⁴²
datult. Siis pole asi inna
mii väga hull. Etõned ütlevad,
et selline jmsirene peatus just
vulurki meie ära, ja me
lerame pärast, et neie on
õigus. Lahme kõik haljale murele
ja tunneme endod vabadena ja
võrsketena nagu looduselapsed. Etõned
hurdavad rohe suali, et tundlar

40) mõnu lamamisest. Ja mõned
43
oskeldavad nüsama ringi. Selline
püsivene peatus valmistab palju
lõbeni enti "Teetrite". Tema
kavalasse närvu vaadates tekitab
kahtlematult tunne, et ta nagu
võiks juba ette teadnud, et mõtet
lähub nri ja mõnustas sellest
münd enti. Temal on sinimul
võige rohkem oskeldamist. Ja
nuttab ühe salga punest teise

41) punde, räägib sin modagi, räägib
seal modagi, ning vahel näib,
nagu oleks ta ronaaga mitmes
kohas.

44
Et need näst, kes on heitnud
magama, on vajunud unehölmale. Ja
kõrved kõpsutavad ringalt foto-
aparate. Sest inimene laseb end
jnlolistada väga mitmesugustes
peorides, aga mitte kunagi maga-
des. Ja kui tallesiga kunagi
hulgem jstetouse rätte foto, mille

43) Oma asja. Kaarvõitleja jollimees
46
ei jätä oma kunsti kasutamata
ka minul. Ta akkordionist väl-
juvad helid, mis raikuvad kan-
gile ja tekivad ehk mõne
ümberkaudses taluski vähe helgema
möödu. Ma nalja saab sin.
Mäni sin juba eelpool, et see
sõit oli naigu lõbus epeult,
laulu ja muheda raonikaga.

44) See noomika võtab ka sin
47
nunnul ilusad needrid ja nanda
jaab tublisti. Tunnid aine
venivad, aya rra nel ~~masso~~^{nextel}
autopeh mõtoni rallal. Viimane
on meeter süvi parandatud.
Selles on rulumid kolm
fundli.

Uitud lähme tagasi leusi.
Võtame jälle sisse omad vanad
kohad ja sõit läheb Tori

45) poole. Tahame vaadata Tori
koluseid — need kuuluvad kolu-
seid, millel on hea nimi ja
välismaal. Küsitleme "Paats", et
mis tema arvab neist koluseist.
"Paats" vastab naeratahes, et tema
kavatseb kunagi hakata jooksu
ja seita siis annab Tori kolu-
seid, selliseid, mis võidakse
kõik või inglise derby. Küsi-
mine kange mees on meie "Paats".

46) Ent vahepeal kavatsime veel
49
tutvuneda Teatri bixeti-foostusega.
Allika meie "Teatri", sest tema ei
oma praegu veel sellist foostust,
kuigi ta on mees, kes võis omada
~~võike~~ tulevikus igasugusel osju,
— varel see on kuigi tema Teatri
ummeline isik, kes on sin saad-
umal sisse endale bixeti-foostuse.
Bixet on umalt uut liiki turves,
õige tihedalt kokku pressitud turves.
Teada la vaadates arvad, isialgu, et

47) tegemist ~~on~~ musta, loimivars joleitud
korraga. Kui tihed on ta. Ma ta on
ka raske. Kuid sellest järeleat väga
hästi ja andvat palju sooja. Kaalume
turbarid raes ja vaatlume mainard,
mis tööta vad tumeda suminaga.

Vedel turbaroni tõstetarse mainasse
ja sealt väljuvad siis kokkupressitud
turbatürid. Elleile selgitakse, et tuves
on väga vaortuslik looduse vara,
ja et seda jätkub hulgas ajas, sest
meil on veel küllaldaselt, kus

48) saab turvast. Kui turbatõestusega oleme
juba küllaldaselt tutvunud, siis tuleb
edasigi Toi juure külsarvel Toi
holuseid vaadata. ~~Ma~~ Dr. med. ref. etagi,
kes andis meie reletusi, märkis, et mai-
ntud holusekasvatuse on asutatud
1856. a. külgei Voldemari nimelise isiku
poolt. Alul oli sin kasvatatud vool
Toi oma saadusi, mis ostetud holu-
seid rooksa saartelt, ning pärast mis-
noort. Oma riikluse aegu väeti see
rõik üle. Paljud on sin ümber
elutatud, kuid Tallol on veel

49) 52
õielisud endisest ajast. Praegu on
seal üldse 170 hobust. Neist on 50
ingumäna, 9 eesti mäna, 11 ordunimäna
ja 30 Tori mäna. Parajasti, kui meie
kaatsime hobusekarrandust, ei raku
annult 13 tärku. Üldse elavat neid
umbes 300, kuid nad elavad laena-
tud ~~õnne~~ ⁺ ~~võrre~~ ~~and~~ ~~setele~~ ~~inimestele~~ ~~väl~~
üle riigi välja. Pärast sellest, mis
~~sega~~ ~~ei~~ ~~nullist~~ ~~tõugu~~ ~~hobusedel~~ ~~kuuskil~~
~~kaevata~~ ~~ta~~ ~~rase~~, ^{kasvatatase} ~~meile~~ ~~sel~~ ~~ta~~ ~~tase~~, et
orduni tõugu hobused kasvatavad
peamiselt just Viimmaal. Tori

50) Holused nimevat Eestise rööpale
 ja n. n. eesti hobune leevrat rööge
 rohkem kasutamist saartel ja rannikul.

Holused on täiesti ilusad. Seal
 on näiters Haldur, mis eeldusse olevat
 vana rohm aastat. Kuyel ja elegant-
 sel ta jalutab rööpilis ringi, et see
 elus ka ta ise teadlik oma
 tahtsusest. Küsime, et kuidas sin
 holuste eest hooldatakse. Meile
 vastatakse, et hästi. Sina antavat
 neile raha sumuse põrgi. Kuid

51) hoiuldusse ja üheliigsest hellitamisest, sest hellitamine võib nõuda koluseid nüsama nagu inimesedki. Käiters peavad tähe, nelled on päves rask paaritamisest, tegema ja teed. Ee vaatame koluseid, ega aimaigi, kui kallid nad on. Käiters olevat ühe õngitõru keskmiseks hinnaks 120.000 - 130.000 krooni. Putume ja talliduga, kus need kallid kolused hoiakse. Siin on

Valgus sinine - rõhuste pärast.
 Aluspõhjus raskendatase turvast. Veel
 räägitakse meile, et kui mõni hõl-
 test sureb, siis põletatakse ta ^{rahu} ~~ava~~
 hõrda teisi hõlusesel võimalikkude
 nakkushaiguste eest.

Tahame lahvarel selituskandjaid ja
 sõidame edasi. Tahame vaadata kuul-
 sat Poripõngut. Käib ringi juht, et
 meie "Ferts" ravatsevat asuda
 Poripõnguse elama. Vähemalt alla
 ta ühelt kui teiselt seda ülmud. Ma
 kui teda vaadata, siis tekitab taltmatet

tunne, et tema ehk saab sellega
 küll hakkama. Sest ta istub praegu
 üpris salakavala näoga jõe rääbis,
 — vaikib, nagu oleks ta midagi
 täis suuri raskusi. Keegi hei-
 dab nalja, et tulevikus kujuneb
~~Teede~~ Teeripõrgust pinnatidekorkas,
 kus Teets jagab oma raskustega
 aardeid.

Pruss peatubki ja me rüü-
 moda. Teeripõrgu rõnged pärjal-
 davad tõusevad järnelt nagu müürid
 ülese ~~taevase~~ taeva poole, kus

57) praegu hõljub tume pilveke. Põis-
põrgu rookos, mis müüel on sisse
vajunud, on kunagi käsitsi
kõrvalatud. Palvasuus liigub
ningi just, et sel hetkel, kui
rookos vajus sisse, oli seal pa-
rastis kindlalt sees - rookos
kõbuse ja endraga. Ja nemaal
süs saad maetud mulla alla.

Põispõrgus me ei peatu kama,
süst tahame õhtus jõuda Pärnu.
Kui tuleme tagasi omnibussi

55) juude, mõned avaldavad imestust, et
ka "Fests" tuleb raasa, aga mõtle
hoopisri päela sinä elama.
Küünd tub "Fests" suu lahti ja
seletab, et tal küll elnud see ravat-
sus, kuid et ta on sellest loole-
nud, sest ürsri kannitor müe sest
ei tahtvat talle tulla naisers, ja
kuidas sa ilma naiseita ikke
sellises sõnges rahos elad.

Päev hakkab varsti jõudma
õhtule ja väsimus annab end

tunda. Kuid rügi ei mõtlegi veel leppida
 rahuga. Meil on veel es Ferronel
 Sindi, et raadlata sealset niide-
 vabrikut.

See vabrik iseendest on võrdle-
 misi vana moodne, ainult mis niide-
 võrvi mise seadl dis elevat ultra-mo-
 derne. Tõelisi on sin praegu 400,
 kuid ronis alla 1200. Allev
 huvitab pais. See on ~~is~~ eiline
 sellepolest, et ta elutatakse igal
 aastal ronis puust. Kõik need

57) paljud ja lühikesed, mida me näeme,
on tööliste poolt rahale asetatud
käsitri. Tähtmatult venib veel
küsimus, et millen selline primitiivne
meetod. Kas tahab rabin teosta
sellega kokkuhoidu? Meabri saladus.

60
Tahaks veel püüdnud mõne
sõnaga tööliste elamu. Need
on viimasel seisukorras. Ühes teos
elab mitu perekonda koos; õhk on
lõhnastav ja rõve. Seda rõve
nähes tahaks veel lesta, et vastu meilt
kärivad sellisel ^{teisel} maaal.

80 58)

tunda. Ühned mee naissoost kas-
võitlejad vajavad juba värga
haisutust, ~~kui sõidame edasi~~
~~Pärnu poole.~~ ^{Sindist sõidame edasi Pärnu.}

õhtu on ilus. Taevs on
muntunud väga juhtaks ja
helgib mind nagu õrn õmine
safiir. Päikene, mis on vajunud
madalamale, kuldab viljapõlde
ja värvusel ajakesi, mille ke-
ppudel rätendavad nagu hõbe-
dised nõelad. Ka pole enam

57) 59)

niis polav. Võrd studa päis mõ-
nusa tundega pehmel ja bussistmel
ja unelada. Jah, just unelada, sest
münd, mil eled päev otsa
vere mud meie rällil redumaal
migi, võndob on väim äkki
kühugi mupale, unistuste rõ-
guse, mille deni ~~gauris~~ tavalises
ongi päevases arvelduses ja ei
ritundu. Harvad mõtlemä-
elust ja armostusest ja sellest,

58) ⁶⁰

63

Kui hea oleks, kui roogu
maailm mõistaks rahu, sõp-
puse ja armastuse väärtust. Sa
tunnet, et need rahu inim-
loomuse ürgelementi haaravad
kõik endosse, ainult vahjus-
nad pööravad nii vähe mõ-
jule, sest nende üle valitseb
nii tihhti võimamine ja rade-
lus.

Kuid unelada ei saa siiski
raua, sest pillimees on loomul

lahti lõbusa loo. Ja mängib
 pruugi viini valsi, mille helid
 hõljuvad kergelt ja juhtalt
 nagu lumi valgeise kleeelise tase
 rietatud balletitüdrukud. Paar
 kaunitari laulavad naera ja
 nii me aina suureme viini-vals
 helide saatel Pärnu poole.

Ootame pärale jõudmist võrdle-
 mis suure rõõmusega, sest tahame
 juhatada. Annet Teats ei näi
 tundvat väsimust. Tema on

60) Kiskumud end oma istmelle
 vana ja seis tab para jsti uheld
 näitri rule mudagi rõna. Töö
 naeratab, ning "Tuetri" silmad
 leovad sarama. Kudel seda vord
 tinnakeses ajas, sest varsti on
 kohal keegi teine kaasvõitleja
 ja nõtab "Tuetst" preli üle.
 "Tuetst", valere, jaab põnis muk-
 rous, ning et teda trööstida,
 keegi õnnesoo enndaja istub

66
63) Tema nõvade: Echi, mind on
"Faets" jällegi ülevas meeleelus ja
kogu seitskond saab naerda.

Sis, kui päike on vajunud
juba kurnis madalale, jõuame
Põrnu. Üleval paigutatakse korterisse
Kuristide kodusse. Mehed saavad alumise
ja naised ülemise konna. Kui ellasse
reisitamust end vähe puhastatud,
mõnase õhtust sööma. Seal, kus
me teidame oma väsinud rehaad,

67
(64) on võimalik ka tantsida. Ning
vasti rutiinradri. Tagatoo põrandal
õige niimed paanel. Peale jorka
ja roymusohret päeva, kui sai
nähtud nii palju, on tants rõõmses
lõlusaas vahustuses. Vahelhelidell
saatel. reuevad uskumandod üha
hõysamini ja nii mõnegi mehe
õnda ~~harkos kumma~~ leidis sin
endale pünnise. Seda oli märgata
ka sellest, et pärast, kui oli juba

65) Jome ja me elime kodutul, paljudel
elud daamid rāevangus. Ent ei
ka sellisel kunarakujumitel, kes
tulud hoopis üsinda, nna nms.
Kevad püüdsid siis teised raas-
võitlejad tõestada, et küllap

68
Julevius latub elu paremini.

~~Kõpu~~
Kõpu - või õigemini omna, mis müüel
ei mee rohus, elud kõik väsimud
ja mõeldid rard puhkamisele. Kuid
ins raasvõitlejast otsustas demonstranda

b6) meie Andrat ja markeeris end
 separest Gandhins. Volge voolilina
 ümber, ta ruttos läbi tubade, ning
 ta paljast jalad plagisesel põrandal
 nagu G. Tõelise Gandhi omaal
 kuskil India templis. Eluidugi ei
 jätnud ta ra mie naisesest kaas-
 mõtlejate näitamost oma suurepärast
 gandhikuju. Ta ulalt rästus alla
 kilkanist ja naeru.

Õõ moodus rairset, sest olime

70
(64) kõik väga väsinud. Hommikul aga
tõusime rüüretena ja väljajuhana-
tena, ning käisime siis mereranda
jalutama. Mõõlgi rõõbisest fotoapa-
raadid. Käisime raatamos rüüretel,
ning siis et ette nähtud tutvumine
koostustega. Esimesena vaatamine
Pölichernichti öllerabimant. See on
juba nõrdlemisi ^{võrre} ~~antud~~ koostus, asuta-
tud 1869. aastal. Ent rabimant sisseade
on väga moodne ja rõõgiti ajasmele

68) vastav. Linnaste kasvumaja on uus⁷¹
nooremareel ja moodsamareel roogu
Eestis. Vabrikus töötab viiskümmeend
töölist, kümme ametnikku, tal on
kolm autot ja viis hobust. Kagu
küleline on Blicherichit ise vman-
donnel nii Eesti kui ka välismaa
õllemeistri diplomid. Et vabrikus
põis rakkestamatult töötada, sellen
on tal olemas linnasetagavarad. Meile
suletati, et alati hoitakse tagavaras
250.000 ng linnasend. Täiesti, põis

69) suur hulk. Linnased läheb iga päev teatud norm - nii roogu aasta läbi. Sileks normiks olvat 880 kg. Masin jahvatab need linnased läbi kahe tunniga. Ellude, see 880 kg läheb lohyema ölle valmistamiseks. Ent kui tahetakse kange maitse olt, siis kulub linnased päevas 900 kg. Kuid roogu selgub, on vahvral võrdlemisi suured maaud peal. 1938. a. alla ühes artnisimaron maastud 920.000 m., o. o. 57 senti

74
41) sellist temperatuuri nagu vaja,
Temperatuur ei tehtivat langeda
alla 0°.

Kui oleme kõik näinud, palutakse
meil elut ka marstta. Ma mitte
üksnes ~~raad~~ ^{annud} elut, vaid ka puu-
viljapõõs, mida võib valmistab,
ellile rohtakse mitu lauda ja
varti istume suurte sarstena
nende umbes, ning lasemel õllil
ja puuviljapõõsidel hea marstta.

75
42) Vabrikuphatus on lahke. Anna rõh-
nem ja rõhnem tekitab pudelitel
lamale, ning kui me oleme
juha küllalt maitsnud, palutakse
ülejäanud pudelitel võtta kaasa.

Täname ja lahkume. Kõik
kaasõitjad küelavad seda
vabrikut ja tema õlut, ning ei
saa ~~soosta~~ salata, et selles on
neil päris reaalsed jõhused.

73) Kui ällavabix vaadatud, teeme
meel Pärnus mõne tüü ja siis
on see sõita edasi. Me see viib meid
koostis turba tööstust vaatama. Teame juba
ette, et seal valmistatakse turvast, mida
nimetatakse briketiks. Ja oleme ka
kuulnud, et see briket joolada olema
väga vaartuslik, joolada jõlema
hästi. Kinnis aega sõitu ja oleme jäänud.
Juba eemale paistavad suured ma-
sinad silma. Need näivad nagu

77
74) Tehutud mustael putuvad, mis rooma-
vad mooda turbaraba jonnida. Omim-
lus peatub ja me võime maha. Kõige
süü tustratase meel turba hõõstusega.
Turbaraba, kus asetseb mainitud turba-
hõõstus, on üldse suur 25 meetriko-
meetrit. Ent esialgu on sellest kasu-
tamisel ainult kolm meetriko-
meetrit. Siin valmistatakse turvast
täiesti eri meetodil. Üleil oli võimalus
seda jälgrida. Kõigepealt liigub mooda
raba jonnida masin, mis on varustatud

45) suure nulliga. Selle nulli küljes on
 haagud, mis kisuvael raba jonna üles
 umbes puulateise telli õigavuses. Seni,
 kui masin on ringi mõnda raba
 ära teinud, on ülesristudel jonnid
 päikese raes juba kurnunud. Kõnel
 sõidab sealt üle teine masin. See
 on n. n. meija. Ta imeb turbatolmu
 reservuaari ja sealt rullat valatakse
 see pärast jällegi rälja. ellainituel
 turbatolmu, ~~ni~~ ei ole nimi väikesed

76) Turbatööstus riigise pärast vabrikusse,
kus need pressitakse siis rasku
liinretiks. Põrret on rõva ja
kuiv nagu kiv. Ja nagu meile
vabrikujuhatuse poolt seletatakse, põle-
vad hästi. Ilmule on val maksimis-
vaort, et nende masinatega teevad
80 inimest aia 2000 inimise töö.
Meile üldase, et Eestis on turbatööstusel
suur tulevik, sest rabaal on
süü külluses. Üksnes Meopre raba

44)

80

on juba 250 miljonit suu-
kõrge, et kuni Põlva turba-
tootlus turba valmistas, vastata-
meile, et aastane turba tootang oleval
200.000 kantmeetrit.

Põlva turba tootlus jätame
võit kehtna peale. Põlva koonnab
Angevasti ja taevad on nagu selge ja
kumer sinine vaade. Kõik me mõeld
hinnamaadest ja rannamaadest. Peab
õhuma, et kehtis jätavad koonn

Konjad väga hea mulje. Lehmad on
~~so~~ enamvähem raskad rannusad ja
jätavad terve mulje.

Kehtnasse jõuame värske hüljini-
sega. Kell on ühessa ümber. Oleme kõige
paremas meeleolus. Kehtna on meie
kuulus majapidamisrõõl, ja kaas-
võitlejad püüavad üksteise võrdlu
kinnitada, et seal võrsumaad
kõige nägusamad ja heoliramad
perenaised üle Eesti. Müüd on

79) meil võimalus nendega tutvuda. Meie naisraasvõitlejad hoiatavad meid süüri. Nad ütlevad, et enne meid on nii mõnigi mees rasta- nud ja oma südame, ega polegi seda enam tagasi saanud. Kuid meie rasta me neile üleolevalt, et mis seal siis rraa, et võib ju elada ka ilma südamega. Kõnel- sel moodul ajal ja rannis elu- võitluses olevalki südala üle liigse

D

80) ballastiks ja ilma temota olevat
elada palju parem. Kui elame väl-
jundel omnibusist, algab esilemine.
Direktor Soerd, korp. "Kotakra" velist-
lane, juhib seda suurt ja ~~suurt~~
rahvamajanduse siiskohast nii täht-
sat asutust. Teda aitab siinpaatne
inspektress Grenberg. Viimane on Kehtna
randvaras, alles siin footanud juba
kolmteist aastat. Siin kohal olgu rohe
üldne, et Kehtna majapidamiskool on
paigutatud õige nutmese majja, ja

81) et ryäl neist on oma einomi, mis⁸⁴
antud vastavalt maja ühele või
tersele omadusele. Nii on siin
elitsla, Kivola, Primula, mis asetseb
kohe peamaja kõrval, Koisdula, Varjula,
Titela, kus hoitakse väikseid lapsi,
et tulevased perenaised oskaksid nendega
kära ümber.

Need võetakse vastu haldaselt lahvast.
Lauale kantakse maitsevad toidud ja
me meeldu aina tõuseb. Meie kõik
väga heas tajus. Meie ka vaimustatud

82) ⁹⁵ nüst tulevastest perenaistest, kes siin
õppivad. Viiskalt ja kergejalgselt nad
liiguvad ringi, nietatud nägusaisse
rommikletidesse. Et il on kõrgi jaoks
lahke naeratus, nad on rii head
haldjad, kes kostitavad väsimel
võndurevel.

Et ing nende hooldisusel me väsi-
mus rask. Et oleme õrki tulvil
energiat, oleme võmsad ja õnne-
lõruid, ning ei tea, kuis me
lahusevel kostitajavid elle est tāmada.

83) Kõneme lauas helges meeleelus.

86

~~Uued rüüri on paigutatud korterisse~~ eluile
kõigile on rätte näidatud toad, kuhu
oleme paigutatud korterisse. Elina näites
olen paigutatud korterisse Metsalasse.

Peale õhtusööki lähme veel saali, kus
on klaver. Õpilastele, kes tavaliselt
peavad olema noodis juba kell
ühena, tehakse täna erand: neile
lubatakse olla meie seltsis kuni
kella kaheksa kümneni. Eluile kõigile
on nüüd sugune küllalislahkus

84) / 87
Tretul meel, sest vestleme ju meltsasti
kooli nägu sate kasvandikkudega. Saalis,
mis on avar ja heledasti. valgus-
tatud, algabki tants. Kagu mõnes
muistes loois, kus juldusid valvid,
nü keerevad ka sin tantsu-
randal paarid, roigil ilmad sına-
mas ja näl õnnelik naeratus.

Kui kell saab karsteit, tehakse
lahkumises sõprusring. See seisneb
selles, et koolilapsed võtavad üksteisel

85) Käest kinni ja et siis lauldakse
"Päherene, mis sa võlgud". Kui
laulu viimased helid on kustu-
nud, on aeg minna magama.
Kuid see mina isiklikult ei
saa seda veel teha. See väljas on
nii ilus. Park ümber rannena
ja mustana. Suur tšik, mille
keskel asetseb saar, tängib kuu-
paistel nagu hõbedane ketas.
Kans ajakesel rulluvad tassa

Kallaste vahel. Nad tulevad nagu
kars peent ja laikivad paela
jomedusest, et vähe eemal taas
kaduda jomedusse. Nad vaada-
tes on tunne, et nad kannavad
enda jinnal inimeste salajasi
soove ja igatsusi. Võib-olla et
sada nädal mehed ja naised on
nende ajaveste aares stannud ja
unistanud. Kes teab, kui palju

87) /⁹⁰ meist unistustest on tähtsused. Kes
teab, kui palju on päeval päeval
unistustest, kuid on tunne, et
meist võetakse on jätnud ajavere
jonnale oma märgid. Kuid võib
olla, et teised sadanded mehed
ja naised on nende ajavere aias
valanud jübarand - sügavast
kurbusest ja murest. Ka nende
kurbuse jäljed on jätnud ajavere
jonnale ja nii on see ajave

magu. Elu ise, mis sisaldab
 endes head ja halba. Keerjal
 valitseb dualism. Ma need, kes
 kaanavad usues vnnle järele,
 leavad teinekord ainult surbust.

Pöösos hakkab eobric lausen-
 tama, ning rogu umbms muu-
 tub konaga idüllilisens. Kuujaistel
 herdavad majad ja puud pirkki
 varje, õhk on täis magusaat
 lilledel aroomi ja tasane tuul
 kaliseb pehmet üle muru.

89/ 92
Vaataad üles taevasse ja näed
oma pea kohal siendavat
kuhandedi tähti. Igavikuline tunne
pöeb südamesse. ~~Kõik~~ Su mõtted
rändavad maailmarmuini,
püüdes oletada, et mis mõte
on sellel rõigel. Mah, võrd mi
seista õige rana ja vaadata
üllesse, ning tunda südames
nummalist jubaalviku tunnet.
Elu ja aeskolu mõte seisab

910/ nagu niirest kuskile mäistatus su
93
us ja sa tead, et ei suuda
seda kunagi mäistada.

Oli juha õige hülja, kui lah-
kusin paaris, et heita juhkema.
ellind astas ellit salas pehme
veedi mägipatjades ja ma
viinusin koke, nüpea, kui elin
tõnnaand varba üle pea.

Arkasime hommikul õige hülja, sest
elime õigest üldolekust väsimusel.

91) Päike naeratas meeldivald avust
 sisse, külvates põrandale nagu
 väinseid ruldäpikesi.

ellustel oli erimeses mures
 kaheme ajamine. Kolmteist etti
 välja noad ja peeglid, ning
 läks lahti üldises lõngade
 sebitamises. Kui habe oli rõigil
 aetud, olime palju nooblimad,
 ning usaldasimegi sepsust end
 koos üprilostega meisaatrefil

92/ 95
põeldistada. Peale põeldistamist
jalutame veel mõisaõuel ringi.
Allõned sõidavad paatidega
Küigil ja mõned lamavad niisama
muru, tundes naudingut päikesel-
paistest ja värvest õhus. ^{Aga} Kuid
polegi meil enam palju aega
viita, sest öra sõit läheneb.

Algab sõdamõõri jumalaga päät.
Sauldakse: "elle loodame, et lahku-
mine... ~~het~~

King süs võime omni bussi ja
sõidame meisa oest välj. Sõda
muutub pisut haledaks. Gei ta-
haksri nit lahkuks. Vaatame,
kuidas näitriksid lehitavaad meie
järele ja tekitab tahe omni bus pea-
stada. Kuid miidugi ei tee
seda reegi, sest elu on elu,
see võib meid mööda nii
paljust meie soovides ja me
ei tahi seepärast veel ketta meelt.

94/ 97
Nüüd me rihutame edasi türi poole.
Kõlm tuiskab omnibussi rataste all
ja rabisel arendele. Elle oleme rüra
veel selle mõju all, mis meile jättis
kehtna ~~maja~~ ~~pidamis~~ ~~koost~~ mis oma
põrki tüüpi ja rümpaartsete õpetar-
jate ja õpilastega. Elle rüargime sellest,
kui rüna seal eli, ning avaldame
lootust, et tulevaks meil avaneb ehk
veel rüimalus rüuna sinna
monirood rülla. Ent rüasti

paduvad me tähelepanu need asjad.
Reinul on rraa nii, et need muljed
kuhjuvad vanade peale ja matavad
need.

Sõites läbi metsa, me märkame
metsa tal hirvi. See on meie kõrgile
muldinass üllatuses. Hirved hüppa-
vad viltvalt üle tee ja kaovad
suis, jõe varju. Kui sõidame
sellist ~~teelt~~ kohast mööda, kus me neid
nägime, ei ole neist vahjuks enam
jälgegi.

9/10) Mõnamegi tüüpe. Esmajäones va-
 tane türi puupajri valmikut. See on
 võrdlemisi suur elutis, kus valmistat-
 takse meid kõirjal taotusel olevat
 puupajri. Kagu meile seletatakse, on
 see oma kvaliteedilt väga hea,
 ega jata mudagi sovida. Taotus-
 jaorund olevat sellel üldiselt
 väga rahul.

Ülle "Foots", kes vahepeal, kui olime
 Kehtnos, oli tööruust ja seal seis-
 näitsime, et nii võlutud, et unustas

94) isegei oma huumorimeele ja värisinigi
arumusel mehe näoga, on muul
jällegi oma sõiduluses. Ta pea kandub
välja temale nii omasest nalju ja
ta paneb meed rõiki sõidamest naer-
ma.

Kui oleme lõpetanud Puhkajate
vabriku vaotamise, lähme kohvikusse
eineidama. Kohud on rõigil juba
õige tühjad, sest teil ei saanud
jüüma. Olime sõitnud välja lootuses,
et saame teil end korastada võrre

98) 101
Jäimaga, aga kuna see kõik see
kavatms eli luktunud, mis eli
kõigil kolvikuuse suur nult. elle
okupatsioonime rõik laual ja istu-
sime seal nagu mingi sõjavägi,
kes on jändunud jiralt ranna kuld
fajosi rõju. Vastis aurasid me
es laual kolvitasid, ja roogi-
taldmud. aina kolisend, kui
neilt näeti rooke. Ise eli hea.

elle rõik elime ju rõrdlemisi jirkast
sõidust näpseel. Peale kolvi

99/ 102
loomist läänisime Türi raadio saate-
jaama ja selle kuulsat masti vaatama.
Olime kõik varemini lugenud aja-
lehtedest, kuuldas seda masti eli-
tati. Siis ajalehed kirjutasid ing-
last, ta propast ja rahust eestlast
noormehest, kes ainsatena julgesid
mastit etras töötada. See too ohud
kannis vaeke, sest, nagu me teame,
kõiguvad kõik kõrgeal elitised
tuule käes, ja nõuab hävel näve, et

et nende etas töötada. Kord, nagu
ma mäletan, oli juhtunud isegi
õnnetus. Parajasti, kui mehed olid
töötanud masti etas, oli sinna
loomud väik sisse. Ulehed saa-
nud õige tugevasti jõumataks.
Kui siis, seda väike teades oli
meil huvi masti vastu suu-
kui jõuame kohale, näeme, et
mast on tõesti aukartustäratavalt
kõrge. Nagu selgub vanast vabalik

101) Ja tõuseb taevasse ja mõned ütlevad, et juha üles vaadates hakkab neil pea pöörutama. Kugi teab näkida, et see meist olnud kummalise kihlveo objektiks. Kolm Prakvere meest olnud ^{oma} ~~manitud~~ ^{koolu} linnas ühes restoranis jummeldamas. Kui oli näetud sisse juha parajast tünnist, mehed olid hakkunud omavahel hoopisema ühe küi teisega. Et mingi kogemata tulnud kõne alla

102) ka Türi raadiomast. Üks meestest
105
üelnuh, et elgu nüüd mungu, kuuks
on, aga sinna masti et sa ronida
ei julgevad neist küll keegi. Vaevast
olevat ta saanud seda üeluda,
kui samas hüpanud püsti tema
mees ja üelnuh, et tema käes
olevat see lapsemärg. Ja võivad
kos rõi nüüd kogu võita Türi
ja ilma igamuste. alimündeta
ronida masti et sa ning seista

103) seal nagu jõrondal. Teised
kars naerund ta välja. Ent mis
too ohusangar ristumisel ja
õelund, et tema on valmis ueda-
ma kihala, et teeb, morda õja
eli luhamud. Et eh, käed loodudki
kokku ja mehed rōtund sama
auto ning rōitund Tūnle. Oli
elund juha ohtu. Teised kars
avamud, et küllap mees muretab
teel meelt ja käseb rōita tagasi,

1071) Kuid seda polevat juhtunud. 107

Õhuringar elnud oma et suse
kandul. Kui oli jätunud porale,
mees eligi astunud väiksel autost
maha ning asunud masti juurde.
Persed lootud, et ta ehk
münd loob rõhkema, kuid
ka seda pole juhtunud. Õhu-
ringar hakanud aga vaima
ilene. Ma sindimudri ime: ta
elavat tõesti vaimud mastitippu

106) ja ajamõetele vastavalt elitavad. 109
Ajamadid läigivad sentel nagu
kummalised, emailist, metallist ja
puust loomad, vaadates meid
oma mõõtklaasist silmadega.

Kui lahkume raadioaparaat,
vaatame veel kord masti. Professor
ellank, kes tuli tult meie peale,
võtab fotoaparaadi ja teeb mõned
klõpsud. Kui, mind on see mast
javadrustatud. Gultuga mis juhtub,

107)

110

muudru toimud kunagi mast, või
kõdu negu ta niisama, see jäet ehk
säilib ikkagi kuskil arhiivis või
albumis ja annab tulevastele jät-
vedel ettekujutuse sellest mastist.

Võimalik, ja see on isegi tõe-
näone, et siis on ehk siin palju
kõrgemad mastid, kuid see jääb
süri enimeses kõrgemas raadi-
omostis Eestis ja säilitab seepärast
igavesti oma auhõrste.

Vaatame vella ja leame, et ega
 meil polegi enam palju aega. Ara-
 sünduay läheneb. Ja kuna toha-
 me veel kolada vähe ^{lunnes} ~~allos~~, siis
 peame sellega määrama. Türi
~~allos~~ on nõrkemini väike, kudel
 ei saa üldä, et tal püüdu
 sepoost oma võlu. Siin on
 küllaltki üsnaid maju, väikesed,
 hästi koonas hoitud teid ja

pöais ringed ja nooled tänavad.
 Kuna oleme siin võrad, mis avan-
 dest pühivad meel nii mõnedki
 uudishimulikul jätud. Et palju
 võraid rongaga on väikelinnas
 tatsi oniks. Ja nad peavad
 juba leppima sellega, et need valutase.
 Kuid ega see pole halvustav
 vaatamise. Oh ei, rangeltri
 mitte. See on heatahtlik uudis-
 hi mu. Kui astume mõnda õni,

110/ et osta mõnda jüriaja, ellase 113
meil vastu väga vastutuleksud.
Päritakse, et kust oleme tulnud
ja rüüdas meile Püri meeldib.
Küing rüü vastame, et hästi, saame
selle tänuks sõdamüliku järele.

Sis on aeg lahkuda. Ommikas,
see meie roodu sellele reisil, on
"saanud juba häaled sisse", nagu
juht ütleb. Ega muid, rüü stume
aga peale, et sõita Oisa raudteel
Võhma.

111) Vahepeal on faevas rattuund
114
põlvedega, rüüd see ei tee meile
muref. Oleme veendunud, et
sellers ajäs, kui jänane Vohma,
on päike jälle väljos. Ent kui
hakkavri sadama, ei tees see ka
meile muref. Sest ommbus on
kindel ja nagu kindlus. Ja selles
miniaturises kindluses me laulame
ja oleme lõbusad. Me moodustame
päris huvitava seltskonna. Käites

on ihine seas on häna professor - häa-
 tahtlik rahamees. Ta erineb tavalistest
 professoritest sellega, et pole hajameelne,
 ega uuri ka reisil rüüaususel nä-
 siiriqū, vaid ta on tõbus ja terav-
 meelne, — mees, kellel jätkub jäsi-
 keste kulude jaoks alati raha.
 See pärast me olemegi ta mõttes
 istinud häatahtlikus raha-
 mehes. Siis on meil mees, kes oskab
 kohaneda igas olukorras, on kannat-
 lik ja heatahtlik, ning saab

113) kõigega hästi läbi. Juba ome
välimuseks on ta nagu mõni
heaõnneandlik filminäitleja, kelle
konatkestluse näo igast poolest
hoovab lahkust ja teiste inimeste
mõistmist. Ent meil on ka teis-
sugused mehed. Seal on reegi
kaasnäitleja, kelle kohta võib
rõivad üelda, et ta on ammu-
rõde. Ta valitud silmad eslevad
uhelt kaunitarilt teisele ja ta näol
pole just magus ilme, kui ta

männab, et mõnel teisel real
paremini kui teinud. Mõie seos on
veel heasüdamlik spordimees, kaas-
võitleja, kes on väga tark ja kes
näib tundvat hästi inimesi, kuuld
kes ise näib kannatavat mingi
kompleksi all; hästikarvata tuul
hormes, kes on suur idealist
ja väidab, et ta võtab Hiflent.
Sis on meil veel kaasvõitleja, kes
armastab mängida suurt hänet.
Ta oli vahel meile pulks ja

115) naenis siis heameelest ja rahuldus-
tundest nii et ruld hambaad suus
välkuisid. Ent meie daarmede selts-
kond on ehk veel mitmekesisem.

118
Kunyas istub preili, kellel on kollased
silmad ja ainstoraatsed näo-
jooned. Ta jülub aeg-ajalt ühe
kaasreisile ja poole, kellega nad
teetavad ühes paigas. On ilune, et
ta on noormehese jõut armu-
mel. Temaast vähe emal istub
nature näivne ja lapselik ematütar.

Peda vaadates piab mulje nagu
 oleus see reis talle suureks elamus
 ja nagu seihstas ta järema kui
 piisaja oma mälu, et reis jüst
 kodus emale jutustada. Anna
 nojale nõjatub keegi kaval preeri. Ta
 on selle reisi jaoks suutnud
 aru anda juba ühesel kaasuõit-
 passe, ent kass on selle ust ar-
 mu mud jälle temasse. Jah, tava-
 liselt on nii, et reisil on

117

120

ka aamori rohe platsis ja
saadab omad nooled inimeste rida-
misse. Ning teinekord võib juhtuda,
et ta tabab mõnda nii süga-
vasti, et sellel ei parane haav
enam ilu aeg. Võib-olla teevad hästi
need, kes end reisil aamori eest
hoidavad. Kindlasti teeb et võib, et
mõned ongi nõtnud selle jõhkimõttes.
Keezi pehme, noivone ja hellitatud
preili on luksustund una

118)

121

Siidame kõigi nunnakute vastu.
Ta istub loob tagasi kõik rummad
peled, et seegi teab ta, et ru-
nagi ootab teda palju suurem
õnn. Ühe draamides me oleme
üsti need „nina preliidid“. Ma seela
separast, et ta hoolitseb lauka-
matult selle eest, et püüder
püsiks ta usual. Et kui me siis
siidame selle kirju seltskonnaga.

119) Igaves neist inimesist annab
122
sellele ajale, mis me rübime raos,
oma isiruparose jutseri. Tema
õeloomu peapõuend rööhivad
meile mälu, me mäletame teda
veel pärastri seoses selle rüsi-
ga. Ent ühtlasi kirjeld ka mõte,
et inimesed on nagu laevad
eas. Nad rohtuvad ja moodu-
vad üksteisest, et rõõb-ella mitte
kumangi enam rohtuda.

120) Kes teab, paljud neist, kes on
praegu sinu koos meiega, me
vel kunagi näeme. Kes teab,
kes näeme ehk aasta või
paari pärast enam ühtki.
Nüüd me oleme küll sinu
lõbusalt koos, ent varsti
sarbub lahkumine.

123
Nüüd on ju seal mõtted tekitavad
teatud muusikute ja inglase
Pohavõrd, et see koosviibimine

restas raudem, et ei tulevski
neist inimesist lahkuda. Kui
jõuame Vohma, lähme esmajoones vaa-
tama Vohma eksporditavamaid.
Siin võib näha, kuidas elusead-
sabad beeron, millele välismaalased
on nii maivad. Lahvelt tulla
meile vastu ja võimaldatase tut-
vuneda tooga tavamaid. See
sünnib järgmiselt: Suures munnis,
kui on aetud rook elusead,

tuleb loe alt reit konnuga. See
 vours pannakse elusale ja
 tagumise jala ümber ja see
 tõmmatakse siis loe alla, nii
 et ta jääb nippema peaga
 allapool. Kõnd mees, kelle
 ülesandeks on võtta nädal
 elu, tubri seda noaga. Siis lotub
 siia n. ö. liiruvale lindile.
 Ta viiakse teise mumi ja

ja paigutatakse suude keeva
vee reservuaari, kus liiguvad ning
kuulvau tübade taolised rauad.

Sõja veeb neid mööda, ning
nende ja keeva veega toimel
tuleb tal raua maha. Reservuaari
ääres seisavad mehed, varusta-
tud teravate labidatega, milledega
vraabivad oma korda seal raua.
Siit vändab sõja suude ahju-
taolisse elutisse, kus ruumid

124) Kõnetas tal nahalt ra jäsemad
uduravast. Sealst ahjust väljules
on süga veel terve, rind edasi
võetuse tal juba isirondel välja
ja tehause ta kallal mund ope-
ratatsioonid. Etting lõpeks väljüb
süga tarjamajest valgenar ja puh-
tana nagu pesumel, loodud täis
punaõel templeed. Nagu rulleme,
on seal kaheõngused; hevon ja
nõrva sead. Viimase ajal elevat

125) heade beuronõude arv vähenemine, 128
sest seal kipuvad minema roos-
marss, kui seda lubab beuronijärgs
ette nähtud raol, või neil olevat
juures mõned muud defektid.
Sigu roolavad siia roosku aasta
läbi: suvel veoautodega ja talvel
randteega, et seal ei rüüme tõus.
Alul, kui tagamaja hakkas
töötama, toodi siia roosku küm-
nerol tuhandeval, kuul mõnel
künnidivat see arv juba sadadesse

126/ tuhandedesse. Kõik, mis seest saa-¹²⁹
dakse, kasutatakse ära. Nii näiteks
võndavad sa sisikonnad Aafri-
kasse, kus nende põlle elevat
suur nõudmine. Tappamajal on
ka oma töö, kus valmistat-
akse jimmakaid ja verste. Juha-
fise lahvel vastutulekul kaetaksegi
meile tööri land, kus ei pundu
isegi naps, ja me võime maista
Tappamaja saadusi.

Elule seletatakse, et varemini

124) Tegutsesid rōis tapamajad oma-
ette, kuid nūnd nad olevat rōon-
dotud Tallinnos asetseva eksport-
tapamaja alla. Nii see olevat
tulussam ja rōimaldavat ra-
paremat kontrolli. Vāljās pool
tapamaja, on ^{umbes} ~~on~~ ^{kahe} ~~rebase~~ ^{uite} kilo-
meetri raugusel, on rebasekõva-
tus. Nmett olevat rebaseid vāga
mõrjad sea magudele ja õise
suur osa tarbetud sea magudest

nõudavatri senna.

Kaks aastat tagasi olivad
asutatud ka oma turba tööstus, et
saada odavamalt rüütel. See võms-
tavaf eksportapamaja ja Voljandi
lma valenikut. Olevat erialgu kavat-
setud rüütel asutada briketitööstust,
rüütel et masinad olevid tulnud
väga kallid, mis olevad sellest
loobunud. Eksportapamaja teotavad
erakapitaliga, mis kapitali seal ses

129) ei olevat.

132

Kui eksportitavama ja vaadatud,
läänime vaatama Vohma majandus-
ühisust. See asetseb suures, ~~rovimo~~
massiivses rovimajas ja on asutatud
1910. aastal. Tal on viis hoonetust,
kaks leivatööstust ja nelikümmend
viis kuni teinijat. Põhis avarust-
arataw ant. elule seletatakse, et kauplus
töötab musterraupluse ja tagavaralao
prohhiivõttel. Kaupluses on viis

130) peaarvond: riide-, fajansi-, terase-,
 - ja eemana ja põllumajanduse arvond.
 Igal arvonnal on oma juhataja
 ja ei arved. Kuu rekmine läbi-
 väik, kaasa arvatud hamkauplused,
 oleval 100. 000 krooni. Sellest langeval
 50% pea- ja teine 50% hamkauplus-
 tele. Kõige parem mineraal oleval raske-
 kambal - raud, tšerd, põlluruumi jne.
 See moodustaval ka 60% roogu
 läbimüügist.

Siin mõni sõna musterraupluse

131) tagavaraalao jöhimistest. See seisneb
 nimelt selles, et kauplusest ei müüa
 ühtki asja. Seal on veel eluas-
 võrk, mis on tagavaraalaoki, kuid
 ai met must ras. Ostja tuleb ja
 võib siis välja müüa ta soovib,
 ning see antakse talle siis taga-
 varaalaoist. Käisime ra neel ladu-
 vaatamas ja ühes loos ei laepi-
 valitseja nii lahke, et andis kõigile
 peoga herned. Ehk, mis algas

Vapper herneste kriehistamine. Hea-
 mees ajas neid peaga suhu ja ei
 jõudnud rüüalt viita nende
 headust. Et raat, misugused
 ranged herned kasvavad meil
 eestis, et see teisi nagu lõunamaa
 põhvleval.

Sellisel Võhmaga tutvumisel
 aeg aina lendas ja me ei märganudki,
 kuidas oli jõudnud kätte arastoidu-
 tund. Hea midagi, tuli aeg

133)

istuda omnibussi, et sõita edasi
 Viigandi. Nüüd olid kõik lõlusa-
 tujus. Olme Vohmos näinud nii
 palju. Väised süüri pelund tul-
 nud tapamaja köirikidese ooa-
 rondadese, sest teadugi, et õrnem-
 suju on ~~ara~~ ~~urega~~ ang ja ei
 julge näha verd. Põlvkaine neval
 sepräst vereli heatahtlikult, veldes,
 et raost, mehed on irra see

~~See~~ kange pool, mis rääib vapralt
 läbi tulest ja nüst. Ent nemad
 vastasel meile, et midagi "see pool"
 võib ju olla kange, aga kui et
 satub teise poole rätte, siis on pehme
 nagu raha, et võrni teida rindes
 aina tahast. Sellisele argumendile me
 ei osanud tõesti vastata midagi.
 Võhmost võib Voljandisse hea
 tee - lai ja rõva, jões tes

135)

mõnes kohas nõrriagelt põldude
 vahel. Ning sin võis autojult
 arendada külmst, nullist teised
 teed ei võimalda. Tund sine,
 küis meile armsas saanud bus
 lendos nagu nool läbi õhu,
 ning mõnest mäenõlvavast alla
 tuisates oli tunne, et rattad ei
 puutugi maapinnale. Siida sai
 jüis väinse nõrsu ja mõned

136

136)

139

me näitirud koljuud nagu
kügel.

Ühned autod, mis tulvil meie
võrta, rühisevad mooda nagu
mustad varjud. Vahel näis, et
nad olid nii liigidal, et mind
põnime küll rasku, kuid seda
~~ei~~ juhtunud. Küllap juhtu on
võra nii oravad, et oravad
hoida ra parisehtimeetulist vahet.
Üks rästutuli ja nel sööbisenti

137) meelde. See oli reegi mootorrattur. 140

Pee oli parafasti siige ja viis maest
alla. Vaata me, et eemal hakkab
päästma must täpp, mis ühe
karrab, suuremas muutub ja
süs mootorratturi kuju võtab. King
süs see elvzi meie juures. Kui
ta pändis me rõvale, mul tekkis
illusion kuradist, kes rühtab
münd moodral ajal mootor-
rattaga mooda maad. alles

1388)

141

ja rätos - mõlemad olid nii
 poised nagu olusid nad veste-
 tud ära põikumpi. Ma rogu
 mehe elumises tundus olevat
 midagi karmi, edasimüükivat ja
 halostamatut, mis andis mõtlema
 kuradile.

Ent veidi hiljem tekkis ka meil
 omnibussi kurat. Selle meistros
 apelsiiniroost pereli, redas me
 ündsime Helenas. Kurat oli

139/

142

etne, me rüütasime ta põrsat
 lae alla ja seal ta siis rälkus
 meie rõivide pea kohal et seevi
 mingi viimse päeva ennustaja. ^{uskusime, et} kind
 selle viimse päevani ^{on} oli veel palju
 aega, ega looritud end sepoost
 vohutada. Olime väik lühesad
 ja jmsut ülemelikudki. Selgus, et
 meie „Tetril“ oli korreroluer
 ja mind ta hakkas sellega

140) paugutama. Alul me ei saanud
143
hõsti aru, millega tegevust ja
mõned elud isegi jüsat rahvunud,
kuid siis, kui nägime, et need
elud "Teatri" sennud, kajos bussis
üldine naerulagim. Vahetevahel me
jollimees ei unustanud oma ka-
paani ja siis kajos laul rõimsalt
ja lustiliselt ritsaste bussiseinte
vahel. ^{Et} See flased on laulurahvas,
sellene oli meil rõigil jällegi rool
pohjust vendluda.

141) Ning nü, alles kõige paremas
 meeleolus, me jõudimegi Volgandist.
 Meie esimene käik on Viljandi lma-
 vabrikusse. Meid võtab lahkelt vastu vab-
 rikujuhataja ja tutvustab meid tööga
 vabrikus. Seal valmistatakse annul
 linast riid. Illustrikaarte on 8000,
 need riid võib valmistada kaheksa
 tuhandes mustis. Ent välismaa vabrikud
 omavad kuni 80.000 mustrikaarti.
 Kui tulime linavabrikust ära, pidime
 mineva nel raatama tikuvabrikut,

kuuld kumma sai teatavaks, et seal
ei saada meid vastu võtta, jätsume
selle rüüstuse ära. Ent lähime
sellele est Viljandi lassi mäele. Seal
avaneb hõlpsalt ilus vaade
linnale, ja ka see nägi ise on
väga ilus. Lassi varem, mis seisavad
nagu ködumead hiiglasel rangest
mõnervikust, levitavad enda ümber
ningit saagariiku kõngu. Tegime
seal õige nutu fotot ja meie
"Fests" võis üles müüa

143)

144

ning kassid end seal juldustada.
 Kõitsirud elud hirmul, et mis rüü,
 kui ta kukub alla, aga midagi ei
 juhtunud seda. "Pests" rüü alla
 Japssi osavalt nagu orav. Siis me
 lähime Viljandi rüüvat neda
 vaatama. See on üks neda ^{Viljandi} ~~vaa-~~
~~f~~ ^{onapärast} ~~omapärast~~, neda ei jäta vaa-
 tamata üksi turist, kes rüüb
 jina esmakordselt. Et nagu lei,
 vähe lõugu vajunud paal kulgeb

see üle sõjavuse.

Loosimäelt läänime järve ääres,
 et teha paadisõitu. Etängime Vil-
 pandi paadimeest, kes ulatab lahkelt
 käe näitriku, kellega sõielab üle
 ve. Oli hubane tunne, kui paat
 libises mööda peegeldatavat järve-
 pinda, millel nurduvad kuldseid
 päirereküred. Tekkis ka endal
 tähe meele, kujutada, et oleks
 romantiline paadimees, kes armul
 kannisse vedu, sellest saatus aga teada

145) lahutam.

148

Vaatasime peale seda veel linna, istusime vähe raskikus ja siis tuli ärasõit. Vähe nurgalt ronisime omnibussi, sest mind ei id need seks-lusnõrkad päevad läbi, mil sõitmine ringi mööda maad. Mind viis me tee Oru raudu Tartu poole tagasi. Sõites läbi Viljandi, me pillimees tõmbos jällegi oma akkordioni, mängides „Viljandi paadimest“ ja meie laulsime

146/ kaasa. Etõned moodujad vaata¹⁴⁹
sõd meie põele ja nende jalpus
oli nagu nukkur hõvasti jätt. Mah,
ka turistid võivad muutuda
linnaelanikele armsaks, võivad
kas või mõne tunni jooksul saada
omadeks inimesteks. Ent me ei
lasknud nukkudel sisse võtta
enda üle võimust. Pealsime, et
sellil põele nagu nii mõtet. Ma meie

144

150

vapper "Tees" ajas meid rõivast
 varsti naerma oma lõbusate lugu-
 iluga. Ootul oli rõivast peatus ja siis
 läks sõit Tartu poole. Olime juha
 vereli rääkimud, sest jooks reis, mis
 olime kolme päeva jooksul lähi-
 temud, andis end nund lõppes
 tunda. Üks kui teine rajas jooks väsi-
 nuna istme naiale ja mõni sulges
 roogis silmad. Teadmise, et auto

148) liigub kontu poole, teritoss mõtte¹⁵⁷
koolest. Mah, meie rännak si läbi.
. Olime elanud üle palju elusaf
ja sellest säilib mälestus me südames
vana. Kõik need kohad, mis me
nägime, kõik need inimesed, kelledega
me puutusime kokku, jätkid me mällu
oma märgi. Veel paljute aastate jä-
relle me meenutame neid ja rõike
seda, mis seoses nendega. Reisinätes-
kused ei rustu niipea.

Oli juba jome, kui jõudime Tartu.
 Kui omnikus hakkas uuema moodsa
 asfaldilõlutist, me sindamed muntuid
 raskes ja täitunud ühtsega ka
 koduse tundega. Oli rahju, et me
 reis - oli juba lõli. Oles tahtnud,
 et see oles rest mud veel edasi, et
 oles elnud nel võimalik sõita
 moodsa maad ringi ja vaadata
 kõike seda, mis Eestis on kaunist.
 Viimars omnikus peatus nagu

150) Värsimul lind, kes ei suuda enam
lennata. Ühesel avanessol ja me
ostusime välja. Almsel selle aja
peeskul, mis me elmsel elmsel koos,
hairsimul teisega nii, et tundsimel
endisel nagu üms perekond. Ma
münd see perekond läms lavali.
Võrkne nukkms puges sõdamesel,
nähes, kuis vgasms läms omale
poole. Tekkis sõdames tõrkms
küsimus, et kas me näemeji ehk

151) need kunagi veel. Aga üht aetost
154
oma saatus, ta jõi selle järele
kõima, ega teadnud, kuhu see ta
viib. Mõnd aetasid rõõmud ja
mõnd kannatused. Olesid tahtnud,
et olesid saanud nende rõõmidega
koos minna ja olla nende juures,
kui neil on raskusi. Ent samas
teadnud, kui mõttetu see rõõm oli.
Põlvad minema oma teed ja jätma
kõik saatusse hooleks.

159) King jagas meist läksi oma
155
teed, möeldes kõi gile nele, kellelega
ta oli danud koos läbi reisi
värised nõnnud ja mured.

- Lõpp -

DR. 5,

f1

Kontsi foto.

8

f 2

1939.

A Köpp'a foto.

f 3

Kont'ifoto.

E

24

1939-1941

1939.

H. Köpp'ä foto

f. 5

Kont'ifoto

FG

Kont'ifoto

f7

Kont'ifoto

8